

לצודקים, הידד!

מגודל-שיער — אתה מתייחס אליו ומקלל אותו כחבר הקבוצה.

כאותו איש שאמר שהוא שונא שני סוגי בני-אדם: גזענים וכושים.

קום התנערה

עם חלכה

מה היו כיום פניה של מדינת-ישראל, אילו קמה בשלום? אילו קיבלו הערבים ברצון את החלטת האו"ם מכ"ט בנובמבר, והבריטים היו מעבירים את השליטון לשתי המדינות — היהודית והערבית — בצורה מסודרת? ייתכן שישראל היתה כיום מדינה ללא צבא מפואר, בעלת שטח מצומצם מאוד. יתכן שהיתה מרכז רוחני ומדעי גדול, שבו היה כל הכישרון הלאומי מתנקז באר-גיברסטיטות ותעשיות מתוחכמות, והיתה חיה בשלום עם המדינה הפלסטינית השכנה. מי יודע?

חשבתי על כך כאשר ראיתי השבוע (במאחר) את הסרט אדומים. סרט קצר מדי הנמשך כשלוש שעות ורבע.

מה היו כיום פניה של ברית-המועצות, אילו קמה בשלום? אלמלא היו תריסר צבאות פולשים לרוסיה מכל העברים כדי להחניק את המהפכה באיבה? אלמלא בוצעו עליידי כל הצדדים מעשי-זוועה גוראים (ובכללם הסוגרומים שערכו ה"לבנים" ביהודים)?

הסרט מתאר את חייו של העיתונאי האמריקאי ג'ון ריד, שהיה עדיייה למהפכה בפטרבורג (לשעבר סאנט-פטרסבורג, ולעתיד לנינגראד). סיפרו 10 ימים שזעזעו את העולם, הוא אחד הספרים הקלאסיים על מאורע היסטורי זה. הוא מנציח את חדות-המהפכה, את התרוממות-הרוח שאחזה במיליונים, את האידיאליזם הנשגב של המחוללים. הסרט מתרגם רגשות אלה לשפת-הצלוליד. הוא משחזר את הרגעים הגדולים ההם, את האמונה הלוהטת של רבים וטובים סביב כדור-הארץ כי הנה נולד עולם חדש, עולם שכולו טוהר וצדק ואושר. קטע נהדר: המהפכה כולה מתחוללת בלי אומר, כאשר נשמעים באולם צלילי האינטרנציונל הנהדר.

ואחרי החדוזה, האכזבה. ההרגשה שמהו התקלקל, שהעולם החדש אינו זה שעמד לנגד עיני החולמים, שנולדה עליצות חדשה, ביורוקרטיה חדשה, כנסיה חדשה, יש הסבורים שכל זה היה טמון בורע הקומונזם, ושחזונו של קארל מארכס לא יכול היה אלא להוליד מיפצת רודנית זו, שהגיעה לשיאה בימי סטאלין.

יש המאמינים כי החזון הקומוניסטי היה הומאניסטי טי ביסודו, וכי המסר הת-עוות תחת מהלומות המילי-חמה הנוראה. בשם המילי-חמה דיכאו לנין וטרוצקי את מרד ימאי קרונושטאט, הבנים הנאמנים של המה-פכה, וכך שמו קץ אחת ולתמיד לאפשרות של חרות-האדם וחופש-הדיעה במישטר הסובייטי. בשם המילחמה הוקמה הצ'קה, המייטרה החשאית היא אם הקג'ב, ונפתחו בעיות המדינה באמצעות כיתת-היורים. הטרור האדום היה התשובה לטרור ה-

ריד (בסרט)

לבן, וברבות הימים עלה עליו בהרבה. המסר המרכזי של הסרט הוא צער — צער על חלום שנגזר, על אידיאל שהוליד גולם, על האנשים הטובים שחוללו את המהפכה ושנאכלו עליידיה.

לנין, טרוצקי, זינובייב, ראדק וחבריהם קמים לתחייה בסרט זה, בצורה כמעט מדהימה. לנין הוא כה אמיתי, עד כי נדמה שזהו יומן מימי המהפכה, ולא סרט משוחק. אחד הקטעים היותר משעשעים מתאר את הוועידה האנטי-קולוניאלית שקיים המישטר הסובייטי החדש בעיר בקוקונו. באוזני הקהל המוסלמי המשולהב נואם שם ריד נאום חוצב-להבות נגד הקאפיטליזם המערבי ובעד מילחמת-המעמדות, והמתרגם מעביר את דבריו למושגים של ג'יהאד נגד הכופרים המערביים.

לפני שנים שמעתי בדיחה על אותה ועידה: זינובייב (שמו האמיתי היה גריגורי ייבסיוביץ אפלבאום) וראדק (שמו האמיתי היה קארל סובלסון) עומדים על מירספת וסוקרים את המיצעד הסגנוני של המישלחות מכל עמי אסיה ואפריקה המדוכאים. כל מישלחת לובשת את לבושה הלאומי. בסוף פונה ראדק אל זינובייב: "מדוע אין כאן מישלחת של העם ההוטנטוטי?"

משיב זינובייב: "איפה תמצא תריסר יהודים שיסכימו שיעבירו טבעת באף שלהם?"

עשר שנים, אלא, עשרות שנים" (1975, שבע שנים לפני הנסיגה הסופית).

וגם אריק שרון: "במשאומתן יש להיות ריאליים ולהודיע בדיוק על מה מותרים ועל מה לא. על ישראל להודיע ששארם-אלי-שייח' תישאר בידה. (1976).

כל האנשים האלה מוחזקים כאנשים צודקים. הם צדקו אז, והם צודקים כיום — הן הו"לים, הן אותם שייבדלו-לחיים-ארוכים, ואלה האחרונים ממשכים לצדוק כאשר הם חוזרים כיום על אותו התרגיל עצמו בנדה המערבית, ברצועת-עזה וברמת-הגולן. והם יצדקו גם כאשר יפרקו את כל ההתחליות האלה, וידברו על הטרואמה הנוראה.

ורק חבריי ואני נגזר עלינו לטעות תמיד. כשם שטעינו כאשר אמרנו כי ישראל תחזיר את סיני עד המליטרא האחרון, וכי כל גרוש המושקע בהתנחלויות שם מבוזבז לריק.

זהו זה, צריכים לדעת לצדוק. כאשר אתה יודע לצדוק, שום דבר רע אינו יכול לקרות לך. אתה פשוט "פרגמטי". אתה "מתאים את הערכותיך לנסיבות המשתנות".

בקיצור, אתה צודק, כמו שצודקים אותם שהחליטו השבוע על הפלישה ללבנון.

אשה מטומטמת

ומאניאק אשכנזי

שמואל ליבוביץ נוהג בפיאט שלו בכביש. מרצדס חולפת על פניו ו"חותכת" לו את הדרך.

שמואל אינו רואה את הנהג. "אידיאוס! רדק! חמור!" הוא ממלמל לעצמו.

זהו נוסח שיגרתו. אבל כאשר ליד הגה המרצדס יושבת נהגת, הנוסח הוא שונה: "בטח, אשה! אף אחת מהן לא יודעת לנהוג!"

כאשר הנהג הוא בידו אדם בעל חוות מיוזרחת בולטת, הנוסח הוא: "צ'חצ'ח מחורבן!"

ואם המרצדס נושא, חלילה, תורת של עיר ערבית בשטחים הכבושים, הנוסח יהיה: "ערבוש מלוכלך, ימח שמך!"

אותו הדבר קורה כאשר בעל הפיאט אינו שמואל לייבוביץ, אאל יצחק אמולג. בשינוי אחד: אם נהג המרצדס הוא בלונדי תכול-עיניים, התגובה תהיה: "כוס אימך, יא אשכנזי מאניאק!" אם קורה הדבר לריבקה כהן (העדה בלתי-יודעה), והנהג-החורג הוא גבר, התגובה היא: "גבר! חושב שהוא חזק!" וכן הלאה.

כל התגובות האלה הן נורמליות לגמרי. כל אחד מאיתנו מכיר אותן — מנסיונו של עצמו.

הוא אשר אמר ז'אן-פול סארטר: כל אדם הוא גזען. קיים הבדל רק בין מי שמודים בכך ומנסים להאבק בגזענותם, ובין מי שאינם מודים /או אינם נאבקים בה. כאשר מעצבן אותך אדם שאינו ניתן לזיהוי עם שום קבוצה חיצונית, אתה מתייחס אליו — ומקלל אותו — כאדם, אך כאשר המעצבן ניתן לזיהוי קבוצתי: אשה, גבר, מארוקאי, יהודי, ערבי דתי, בעלי-כיפה, היפי

אנשים תמימים יכולים לחשוב כי להיות צודק זה עניין אובייקטיבי. שני אנשים עורכים תחזית של מזג-האוויר ליום-המחרת. האחד אומר שיירד גשם. השני מנבא שהשמיים יהיו כחולים במשך כל שעות היום. אם יורד גשם, משמע שהראשון צדק והשני טעה.

בחיים אין זה כך. יש אנשים הצודקים תמיד, ולא חשוב מה הם אמרו ומה התרחש לאחר-מכן. יש אנשים הטועים תמיד, גם כאשר כל נבואותיהם מתגשמות. קחי, למשל, את משה דיין.

משה דיין צדק תמיד.

הכל יודעים כיום כי משה דיין היה שוחר-שלום מושבע. הוא רצה למתן את בגין, ומשלא הצליח, התפטר. הוא רצה להגשים את האוטונומיה החד-צדדית, אף אחד אינו יודע מה זה, אבל הכל יודעים שזה דבר טוב ומתון. חודש וחצי אחרי החזרת שארית-סיני ופינוי ימית (הטרואמה! הטרואמה!) אולי כדאי להזכיר כמה פסוקים של דיין, כדי להיווכח עד כמה צדק תמיד. למשל:

"אני מעדיף את שארם-אלי-שייח' בלי שלום על שלום בלי שארם-אלי-שייח'". (1970, שלוש שנים לפני מילחמת יום-הכיפורים).

גבולות המדינה יישאר רו כפי שהם ב-10 השנים הבאות. איני צופה מילי-חמה רצינית בשנים אלה. ישראל מוכנה לסגת מאר-זור התעלה אך לא משארם-אלי-שייח'. (יולי 1973, שלושה חודשים לפי ני מילחמת יום-הכיפורים, שש שנים לפני חתימת המיליטרא האחרון).

דיין

חווה-השלום, תשע שנים לפני החזרת שארית-סיני, עד המיליטרא האחרון).

"אם השטח (של העיר ימית) יישאר ריק ולא מיושב יהודים, עלול הדבר לפעול נגד מדינת-ישראל, בעת הדיונים על גבולות-הקבע עם מצריים." (אוגוסט 1973, חודשיים לפני מילחמת יום הכיפורים, שעליה החליט אנור אל-סאדאת בעקבות ההחלטה להקים את ימית, ושש שנים לפני שהגבול הבינלאומי בין ישראל ומצריים נקבע בחווה-השלום כאילו העיר ימית לא היתה קיימת כלל).

אני מעדיף היעדר שלום על חזרה לגבול הישן. מצריים יכולה לצפות להחזרת תעלת-סואץ, אך לא תקבל חזרה את מיצרי-טיראן, שארם-אלי-שייח' וחלק מהשטחים שנכ"ל לגבולותיה בעבר. לא אעמוד על פירוט סיני. אעדיף צבנת כוחות מצריים בקירבת הכוחות הישראליים. (מאי 1973, כל מילה מהצהרה זו הופרכה עליידי חווה-השלום, עמשה דיין עצמו היה אחד ממנסיוני החווה החזיר את מצריים לגבול הישן, החזיר לה את מיצרי-טיראן ואת כל השטחים שנכללו בגבולותיה בעבר. הוא פירו את מרבית סיני).

"לא רק משאומתן בוז'נבה יקבע את גבול-ישראל, אלא קודם-כל מה שנבנה כאן. לכן יש להקים את ימית ואת שדות". (דצמבר 1973, חודשיים אחרי מילחמת יום-הכיפורים).

"על ישראל להחליט כבר עכשיו כי לא תהיה נסיגה משארם-אלי-שייח' ומפיתח-הרפיח, ולנהל במשך ארבע השנים כוחות את מדינותה — בעיקר בענייני תנהיג לוח — לפי החלטה זו. (ספטמבר 1976, שנה לפני ביקרו של אנור אל-סאדאת).

דיין לא היה, כמובן, המדינאי היחיד שנבואותיו והער-רכותיו התאשרו בצורה כה חותכת.

מנחם בגין, למשל, אמר בכנסת ביום ה-9 ביוני 1971 (ישיבה קצ"ד, דברי הכנסת כרך 61, עמוד 2673 והלאה): "הבוקר יש לפתוח בתשובה לשליט מצריים, סאדאת... יורשו של נאצר, הרוזן המצרי... לא יהיה זה נכון לטעון כי סאדאת הקשיח את עמדתו. רק מי שלא עיין כראוי במיסמכים הבודעות ובהצהרות יכול היה להשלות את עצמו ביחס לעמדתו של הרוזן המצרי דהיום. האיש הזה, אשר הוכרו עליידי גורמים מסויימים כשואף-שלום... עשה אמש רושם כמוכה ייאוש וטירוף."

כאחד מאותם "גורמים מסויימים", שטענו אז כי אלי-סאדאת הוא שואף-שלום, ושהסתמכו על מיסמכים והיר-דעות והצהרות של אלי-סאדאת, אני עומד מבוייש. איזה חוש נבואי היה או לבגין! איזה כושר-אבחנה! אינו ראיית-הנוולד!

בגין גם אמר כי "כוח צבאי ישראלי יחזיק בשארם-אלי-שייח'" (דצמבר 1977), וכאשר אפרוש מהמשלה יה-חיים הציבוריים אתגורר בנאות-סיני (ספטמבר 1977, חודשיים לפני בוא אלי-סאדאת לירושלים).

אין לקפה גם את יצחק רבין, שאמר: "כאשר דיברתי על המשך השליטה הישראלית באופירה לא אמרתי